Espoon ympäristöyhdistys ry HUOMAUTUS

Pro Espoonjoki ry 20.10.2026

Kirjaamo@espoo.fi

Huomautus maisematyölupaan: Gräsanojan viimeisimmän osan tulvasuojelu- ja kunnostussuunnitelma
Osa-Alue 1a: Iirislahti - Hauenkalliontie
Lupatunnus: 2026-886
Asianumero: 3863/10.03.00/2026

Palautteenantaja: Espoon ympäristöyhdistys ry ja Pro Espoonjoki ry
espoo@sll.fi ja proespoonjoki@gmail.com

Esitämme maisematyölupahakemuksessa kuvatun kunnostussuunnitelman täydentämistä siten, että uomaan upotettavan rytöpuuston avulla elvytetään perattavan uoman virtavesiekosysteemin tilaa.
Puuaineksen käyttö on uusi ja kehittyvä vesienhoidon menetelmä:
https://www.sll.fi/espoo/wp-content/uploads/sites/9/2025/11/vuori_espoo_25_10_2025.pdf

Gräsanojan kunnostushanketta on toteutettu vaiheittain uoman rakennetta muokkaamalla ja kasvillisuutta poistamalla. Nyt lausuttavana on alajuoksun viimeisen osan kunnostussuunnitelma. Esitämme vesirakennusteknisten perkaus- ja muokkaustoimien täydentämistä ekologisella elvyttämisellä, jossa tärkein menetelmä on, että uomaan upotetaan ja ankkuroidaan suuri määrä oksaisia puita eli rytöä. Luonnonmukaisen virtavesiekosysteemin olennaisiin rakennepiirteisiin kuuluu päällyskasvustoeliöstön hyvin suuri kiinnittymispinta-ala, joka pienissä virtavesissä olennaisesti koostuu uomaan suistuneesta rantapuustosta. Rytöpuuston runsas päällyskasvusto puhdistaa vettä tehokkaasti nimenomaan kasvukauden aikana pidättämällä kiintoaineita ja ravinteita. Tällä on suuri merkitys Itämeren kuormituksen keventäjänä.

Perustelut

Gräsanojan kunnostuksessa pääpaino on ollut tulvahaittojen vähentämisessä. Hydrologisia ratkaisuja on toki jossakin määrin täydennetty vesiekologian kannalta merkittävillä toimilla kuten suisteilla ja pohjasoralla. Kuitenkin, kun tulvasuojelun nimissä uoman virtausta sujuvoitetaan, se yleensä merkitsee myös ravinteiden tehokkaampaa virtausta, tässä tapauksessa Itämereen. Ekologisen kunnostamisen tavoitteet ovat osin vastakkaisia vesirakennustekniselle virtauksen tehostamiselle. Onneksi virtavesiekosysteemin tilaa on mahdollista huomattavasti parantaa myös muokatuissa vesiuomissa.

Esittämämme rytöpuuston upottaminen ja ankkurointi uomaan lisäisi jopa monikymmenkertaisesti virtavesille ominaisen päällyskasvustoeliöstön kiinnittymispintaa verrattuna kanavaksi perattuun uomaan. Kiinteille alustoille kehittyy mikrolevien ja mikrobien muodostama niin kutsuttu biofilmi, jonka varaisessa ekosysteemissä muun muassa hyönteistoukilla ja muilla selkärangattomilla eliöillä on merkittävä rooli. Rytöpuusto lisää virtauksen pyörteisyyttä luoden eliöstölle vaihtelevia mikroelinympäristöjä.

Runsaskaan puumäärä ei kuitenkaan sanottavasti patoa veden virtausta Gräsanojan kaltaisessa vähävetisessä uomassa. Rydöt tarjoavat suojaa myös kaloille, ja monipuolistavat ohessa myös pehmeiden pohjien olosuhteita. Tämä merkitsee valtavaa lisäystä koko virtavesiekosysteemin biologiselle monimuotoisuudelle.

Rytöpuuston merkittävin ympäristöhyöty on vedenlaadun parantuminen. Yhteyttävä levästö (epifyton, perifyton) sitoo ravinteita ja koko kehittyvä päällyskasvustoekosysteemi kiintoainetta suodattavine eläin- ja alkueläinlajeineen kirkastaa vettä nimenomaan kasvukauden aikana. Itämeren kannalta tällainen kuormituksen pidättyminen on olennaisen tärkeää, vaikkakin päällyskasvustoyhteisö suurelta osin lakastuu syksyn mittaan, ja ravinteet pääosin palautuvat veteen. Ravinnekuormituksen painottuminen talvikaudelle on eduksi Itämeren tilaa ajatellen, koska talven aikana ainakin osa ravinteista ehtii sedimentoitua rannikkovesien syvänteisiin.

Yleisiä huomioita Gräsanojan kunnostushankkeesta

Gräsanojan vaativa kunnostustyö on suunniteltu huolellisesti ja vaikuttaa varsin onnistuneelta tulvahaittojen torjunnan kannalta. Vesirakennustekniikan keinot ja toimet usein kuitenkin jättävät virtavesiekologian keskeiset periaatteet vähemmälle huomiolle. Gräsanojan kunnostus- ja tulvasuojeluhanketta on toteutettu vaiheittain uoman yläjuoksulta alkaen. Keskeisenä syynä tulvahaittoihin on ollut suhteellisen vähävetisen uoman liettyminen ja umpeenkasvu. Tulvimista on olennaisesti äärevöittänyt kaupunkirakentaminen, jonka seurauksena merkittävä osa valumaa päätyy uomaan hulevesinä. Hulevedet purkautuvat rakennetuilta alueilta nopeasti, jolloin kuurosateet aiheuttavat äkillisiä ja voimakkaita tulvahuippuja aivan eri mitassa kuin vettä läpäisevän maaperän läpi suotautuva valuma.
Nyt arvioitavana on uoman alimman osuuden kunnostussuunnitelma. Alajuoksua on viimeksi 1950- ja 60-lukujen perkauksissa ruopattu ja oiottu suoralinjaiseksi kanavaksi merenpinnan tasoon. Tämä mahdollistaa veneilyn rantakiinteistöille noin 500 metrin matkalla Iirislahden sillalta ylävirtaan.
Merenpinnan tasoa noudattavassa uomassa ei yläjuoksulla toteutetun kaltaisilla tulvasuojelurakenteilla ole merkitystä – tulviminen aiheutuu merenpinnan korkeusvaihteluista ja on tällä jaksolla olennainen rantaluhtien ja -ruovikoiden monimuotoisuutta ylläpitävä ilmiö. Meritulvat on toki huomioitava rakentamista rajoittavana tekijänä.

Suunnitelmassa on alajuoksun varsille esitetty varsin laajasti rantapenkereen tukemista teräsponttiseinämillä. Tämä lienee perusteltua rakennettujen rantakiinteistöjen kohdalla, mutta rakentamattomien rantojen soisi säilyvän luonnonmukaisina.
Veneilykanavia on pääuoman lisäksi kaivettu myös umpeen ruovikoituneeseen suistoon Iirislahden sillan yläpuolella. Tämä on mielestämme hyväksyttävää jatkossakin. Esittämämme rytöpuuston osalta veneväylien vapaana pitäminen edellyttää alajuoksulla, että puustoa sijoitetaan ja ankkuroidaan uoman itäreunan puolelle.
Ympäristövaikutusten kannalta Gräsanojan, kuten muidenkin urbaanien pienvaluma-alueiden, merkittävin ongelma on hulevesien yleensä korkeat ravinnepitoisuudet. Nimenomaan fosfori on Itämeren kannalta ongelma. Ravinnevalumien rajoittaminen vaatii valistustyötä kiinteistönhoidon toteuttajille ja ennen muuta rantakiinteistöjen omistajille – tärkeä hanke, joka ei suoranaisesti kuulu tämän vesirakennusprojektin piriin.

Lisätietoja: Heikki Simola, Ympäristötieteen dosentti sähköposti: heikki.l.k.simola@gmail.com

Espoon ympäristöyhdistys ry, espoo@sll.fi

Anni Simola, puheenjohtaja Rainer Lahti, varapuheenjohtaja

Pro Espoonjoki ry , proespoonjoki@gmail.com

Heikki Simola, puheenjohtaja Oivi Salohonka, sihteeri